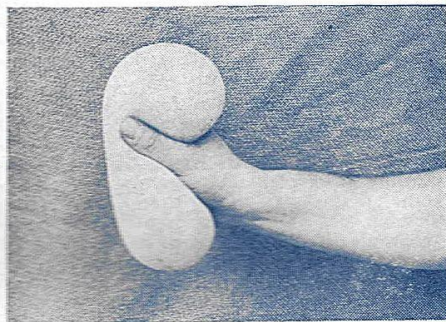
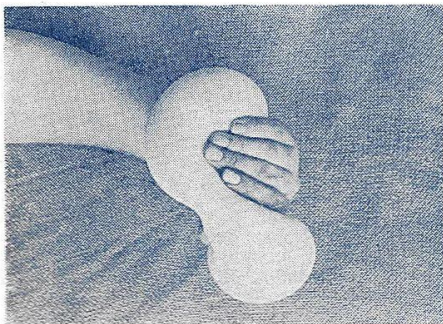

mladen marinkov
dušan sabo

PARALIPOMENA VAJARSKOM METODU

vitalizacija subjekta materijala

Dosadašnja vajarska praksa upućuje nas na zaključak: intervencijom na amorfni materijal procesno finalizujemo formu. Henri Mur, na primer, uzima prirodno oblikovani materijal da bi lakom intervencijom na njemu ovaplotio ideju; tako je, zapravo, prirodno oblikovani materijal »sveo« na razinu amorfno; a pitanje bi se problematizovalo u sadržaju intervencije (»laka« ili »teža« ali intervencija svakako). Materijali koji su se većinom koristili bili su čvrsti i plastični, dok se u novije vreme javljaju pokušaji uvođenja novih materijala, elastičnih i pihlijastih. Projekat vitalizacije subjekta materijala, koristeći sva dosadašnja iskustva, materijal tretira kao ravnopravnog subjekta u procesu kreacije. Amorfno (elastično — pihlijasto, učešćem — uticajem autora) inicijacijom fizičkih sila i zakona imanentnih samom materijalu, započinje i završava proces samooblikovanja.

*Tehnološki postupak — proces samo-
razvijanja do samofiksacije*

Pihlijasto, omeđeno elastičnim, u zavisnosti od fizičkog položaja neprestano je izloženo mehaničkim promenama (dejstvom sila — grupisanjem spram oslonca) za razliku od plastičnih i čvrstih materijala na koje deluju samo spoljne sile (gravitacije). Priroda pihlijastih i elastičnih materijala pokazuje da su spoljne i unutrašnje sile u neprestanom usaglašavanju. Ovi materijali stoga i predstavljaju pogodnost za oblikovanje usavršavanje; njih ne oblikuje samo autor: autor potpomaže njihovo samooblikovanje izlažući kao oslonac materijalu je-

dan deo svojeg organizma. Inkorporacija telesnog organizma organizmu materije zapravo je prirodno nadopunjavanje. Spram jednog telesnog položaja, materijal se gibom uobličava (dejstvom unutrašnjih sila) do jednog konačnog položaja, za autora završne forme. U odnosu na određeni položaj tela, postoji isključivo jedan položaj samofiksacije, koji je optimalna mogućnost materijalu imanentnih ekspanzivnih sila. Dakle: autor određuje raspored spoljnih sila, a materijal unutrašnjih.

Iako su sve spoljne i unutrašnje sile poznate i njihov uticaj potpuno jasan, nemoguće je pretpostaviti konačni oblik, što dokazuje *realni život materijala* u procesu do samofiksacije; poznavanjem svih fizičkih zakonitosti ipak je nemoguće izvršiti bilo kakve matematičke proračune. Ovakav materijal sasvim određeno upućuje na sopstvenu logiku i zakonitosti unutrašnjeg samorazvoja.

Isto tako nas tehnološki proces upućuje na zaključak da je estetička procedura aredundantna i bez slučajnosti. Aredundancija potvrđuje samosvojestvenost materijala dok neprisušnost slučajnosti dokazuje uprirođenost fizičkih sila.

*Selektivno — regulaciono prisustvo
autora*

Odabira materijal: elastičan i pihlijast; postavlja ga u međusobni odnos: pihlijast omeđen elastičnim. Inkorporira sopstveni organizam: zauzima položaj tela u odnosu na koji

će se materijal subjektivno vitalizovati; procesualno to predstavlja »radnje« materijala kao samoživog organizma. Materijal konačno zauzima završni oblik: samofiksacija je »smrt«.

Tehnološka dorada fiksiranog oblika: dorečenost materijala

kao živog subjekta predstavlja isključivo tehnološko-zanatski deo posla, transponovanje u novi materijal.

Autor je time neprestano u funkciji nadgledanja saučesnika u procesu i kao takav prisutan veoma određeno u fiksiranoj formi. Dokaz ovoga izvodi se taktilno.

Smisao egzistencije fiksirane forme

Konačni oblik složenih elemenata prima se vizuelno-taktilno. Ova dva čula ne postavljaju se odnosom prioriteta jednog nad drugim; njihov je karakter sukcesivnog nadopunjavanja. Isključivo takva, komplementarna vizuelno-taktilna apsorpcija završene forme omogućava izvođenje dokaza (insistiranje na dokazima nije slučajno: potvrđuje jedinstvo svih faza procesa i agilitaran značaj procesa i fiksiranog oblika). Takvo čulno primanje elemenata i forme u celini omogućava formi da kroz navedene elemente informiše o *sebi* (o procesu koji je prethodio) i time nas onemogućuje da objekat »oteretimo« sopstvenim iskustvom (asocijacijama, na primer) ili da u konačnoj formi obesmišlimo proces.

Post skriptum

Ovo redukovano kroki-mišljenje samo je fakt začeta jednog specifičnog istraživanja o mogućnosti prevazilaženja dosadašnjih skulptorskih bavljenja odnosima autor — materijal. Elementarno naznačeni motivi jasno kazuju o uzrocima potrebe za jednim novim tumačenjem materijala kao ravnopravnim saučesnikom konačnog objekta. Naravno, potrebno je još mnogo toga praktičnog učiniti da bi se ukazale mnoge nove mogućnosti (odnosno nemogućnosti?) usavršavanja pomenutog odnosa. Za sada, nekolicina ovakvih orijentira nije na odmet, pogotovu ako se okrenemo jasnim praktičnim pokušajima.

smilja pajić

GOVORIM

IZGOVORENI NAČINI

Govorim prerano:

ima te tu rečenog i groznog

ima te golog do svetlosti

ponekad gluvog

sa metkom u vidiku

uplašenog kraj reze na grlu dana

lica ogladnelog za sutra

petim te potezom tek prepoznajem

izludelim semenom bola.

Govorim: bogati smo

stišano prodireš

kroz preklade duše

gušiš se i braniš

neprimetno nastanjujući

iznuden sneg što ubeljuje

načine opiranja.

Govorim prekasno:

ima te tu otkrivenog smišljeno

rečenog i groznog

lica ogladnelog za sutra

glave obrubljene za spokojstvo.

O FILIPU I NEVAŽNIM STVARIMA

Filip se zvao.

Dolazio je kad se utrak

sa desetkom poklapao

i genijalno izgledao.

Pitala sam mog Filipa

zašto samo utorkom dolazi,

a on se kroz prozor naginjao,

sunce, zemlju i nebo kleo.

Ponekad danima nije dolazio.

Pila sam rakiju sa jednom imbikom

u vlažnom podrumu

gde trulile su kruške i nevažne stvari.

Nikad rakiju nisam volela kao Filipa.

Pitala sam mog Filipa

koliko žena ima

a on se kroz prozor naginjao,

sunce, zemlju i nebo kleo.

Posle mu kažem:

Filipe moj!

Nije ti mesto ovde gde se

rakija pije, gde trule kruške

i nevažne stvari.

Idi Filipe.